

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Sinfoniaa ei-kävijän aistein

Jyväskylä Sinfonian ei-kävijätutkimus

Mikko Manninen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

11 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mikko Manninen	Sivumäärä 38 ja 2 liitesivua
Työn nimi Sinfoniaa ei-kävijän aistein, Jyväskylä Sinfonian ei-kävijätutkimus	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jari Hoffrén, Molla Walamies	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Jyväskylä Sinfonia, Jenni Hakola	
Tiivistelmä <p>Tässä tutkimuksessa selvitän Jyväskylässä asuvien nuorten aikuisten, sinfoniakonserttien ei-kävijöiden ennakkokäsityksiä ja mielikuvia Jyväskylä Sinfoniasta sekä taidemusiikista. Näiden ohella selvitin myös tutkimukseen osallistuneiden vapaa-ajan viettotapoja kulttuurin osalta, musiikillista harrastuneisuutta sekä miten kulttuuritapahtumista etsitään tietoa. Tavoitteeni oli luodata aiemmin Jyväskylässä tutkimatonta ihmisryhmää, joka lähtökohtaisesti sisältää mahdollisia potentiaalisia konserttikävijöitä. Tutkimuksen tulosten avulla toivon löydettävän uusia tapoja lähestyä nuoria aikuisia ja luoda positiivinen mielikuva sekä tämän kautta lisätä Jyväskylä Sinfonian kiinnostavuutta.</p> <p>Tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivinen ja sisältää fenomenologisia piirteitä. Tutkimuksen aineisto on kerätty kahden ryhmähaastattelun sekä sähköisen kyselyn avulla. Tutkimusjoukko koostuu Jyväskylän kaupungin alueella asuvista 21-31 –vuotiaista nuorista aikuisista. Etsin tutkimukseen osallistuneita henkilöitä muun muassa tuttujien, kollegojen sekä sosiaalisen median kautta. Ryhmähaastattelut järjestettiin maaliskuussa ja huhtikuussa 2014. Tutkimukseen osallistuneille järjestettiin haastattelujen jälkeen pääsy Jyväskylä Sinfonian konserttiin. Sähköisen kyselyn konserttikokemuksesta toteutin Survey Monkey –palvelun avulla.</p> <p>Tutkimukseeni osallistuneet suhtautuivat yllättävän avoimesti taidemusiikin konsertteihin. Mielikuvat ja käsitykset konserttiyleisöstä ja konserteissa käyttäytymisestä olivat kuitenkin hyvin vahvoja. Haastattelut eivät kokeneet taidemusiikin markkinoinnin kohdennetun heidän ikäryhmälleen. Tutkimukseeni osallistuneet harrastivat kulttuuria aktiivisesti vapaa-ajallaan, esimerkiksi elokuvien, teatterin ja kevyen musiikin konserttien muodoissa.</p> <p>Haastattelujen analyysien apuna hyödynsin aikaisempia kulttuurialan ei-kävijätutkimuksia. Aikaisempiin tutkimuksiin vertailu osoitti useita yhtäläisyyksiä, etenkin sinfoniakonserttien yleisörakenteesta esiintyvissä mielikuvissa sekä orkesterien markkinoinnin kohderyhmästä. Esittelin tutkimukseni tulokset Jyväskylä Sinfonian hallintohenkilökunnalle marraskuussa 2014.</p> <p>Tutkimukseni tulosten pohjalta rakensin muutamia mahdollisia linjauksia ja toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla nuoria aikuisia voitaisiin tavoittaa paremmin sekä muovata mielikuvaa Jyväskylä Sinfoniasta ja taidemusiikista entistä positiivisemmaksi.</p>	
Asiasanat ei-kävijät, nuoret aikuiset, sinfoniaorkesteri, taidemusiikki	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Mikko Manninen	Number of Pages 38 and 2
Title Symphony with the senses of non-attenders, Study on non-attenders of the Jyväskylä Symphony.	
Supervisor(s) Jari Hoffrén, Molla Walamies	
Subscriber and/or Mentor Jyväskylä Sinfonia, Jenni Hakola	
<p>Abstract</p> <p>In this thesis I explore preconceptions and the attitudes that young adults and non-attenders of the Jyväskylä Symphony`s concerts have about orchestra, the music and the audience of classical music concerts. I also study their cultural activities, where they look information on upcoming events, and where they have seen the marketing of Jyväskylä Symphony. The main purpose of this study is to form a picture of the non-attenders way of seeing the Jyväskylä Symphony and the classical music institution. By getting to know the young adults way of consuming culture, I hope to find new means and strategies to help orchestra`s marketing and planning of the artistic content, which would better raise the interest of young adults.</p> <p>My research is qualitative, with a hint of phenomenology. Material for the research was collected with two group interviews and an internet-based survey. Participants were citizens of Jyväskylä and between the ages of 21 and 31. After the interview sessions, participant groups were taken to the Jyväskylä Symphony`s concerts and a survey about concert experience was sent them by email afterwards. I compared my findings to the previous Finnish studies of non-attenders of classical music concerts.</p> <p>The findings of my study show that young adults are quite open minded towards classical music and attending classical music concerts. However, they think, that the marketing of the orchestras is not meant for the people of their age. Important aspects that young adults are looking from the cultural events are; to get entertained, to have memorable experiences and the social communion with their friends.</p> <p>After analysing the research material I had a meeting with the administration of the Jyväskylä Symphony in December 2014. We discussed about the research, the findings and the possible future strategies to attract young adults. Based on my findings, meeting with the administration and the results of other non-attender studies, I made a few suggestions on how to approach students and young adults with marketing and how to develop collaboration with the University of Jyväskylä and the Polytechnic.</p>	
Keywords non-attenders, symphony orchestra, classical music, concerts	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Jyväskylä Sinfonia	6
1.2 Länsimainen musiikki	7
1.3 Sinfoniaorkesteri	9
2 TAUSTATIETO	11
2.1 Ei-kävijätutkimukset	11
2.2 Fenomenologia	12
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
3.1 Aineiston kerääminen	13
3.2 Haastateltavien valinta	14
4 HAASTATTELUN ANALYSOINTI	14
4.1 Haastateltavien taustat	14
4.2 Konsertit ja haastattelujen toteutus	15
4.3 Tiivistelmä haastatteluista	16
5 KONSERTTIKOKEMUS	26
5.1 Kyselyn toteutus	26
5.2 Vastaukset ja analyysi	27
6 PÄÄTELMÄT JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	30
6.1 Havainnot ja päätelmät	31
6.2 Toimenpide-ehdotukset	34
LÄHTEET	36
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Alati muuttuvaan kulttuuriympäristöön sidoksissa olevana osana myös taide elää jatkuvassa muutoksessa. Erilaiset alatyylit niin musiikissa, kuin kuvataiteissakin kukoistavat ja hiipuvat trendien aallokossa. Niin kutsuttu länsimainen taidemusiikki, jonka varhaisimmat juuret ulottuvat antiikkiin, on pystynyt muuntautumaan ja kehittymään muuttuvan yhteiskunnan keskellä harvinaisen hyvin. Taidemusiikkia on aikojen saatossa sävelletty hyvin erilaisiin tarkoituksiin. Se on toiminut ohjelmistona niin tanssisaleissa kuin kirkoissakin. Viime vuosikymmeninä tapahtunut populäärimusiikin räjähdysmäinen nousu on omalta osaltaan ajanut taidemusiikkia ahtaalle. Taidemusiikin saavuttama korkeakulttuurin status on osoittautunut jopa heikkoudeksi kilpailussa uuden sukupolven kuulijoista ja konserttikävijöistä.

Ketkä siis kuluttavat taidemusiikkia vuonna 2020? Sinfoniakonserttien yleisöpohjan vanheneminen ja vähentyminen ovat jo pitkään herättäneet keskustelua ja huolta niin Euroopassa, kuin Suomessakin. Uuden konserttiyleisön tavoittaminen ja yleisötyö ovat tämän vuoksi nousseet entistä merkittävämpään rooliin. Tämä on osaltaan aiheuttanut myös ei-kävijätutkimusten nousua perinteisten kävijätutkimusten rinnalle.

Suomi on kansainvälisesti tunnettu laadukkaasta musiikinopetuksestaan, jota tarjotaan peruskoulujen lisäksi myös runsaasti musiikkiopistojen toimesta. Puitteiden ja mahdollisuuksien puolesta musiikin harrastaminen on maassamme helppoa, eivätkä sitä rajoita sosio-ekonomiset tekijät. (Mielonen 2003, 32.) Myös useat maamme orkesterit muun muassa Jyväskylä Sinfonia, tekevät aktiivista musiikkikasvatustyötä lasten ja nuorten parissa. Kuitenkin kävijätilastojen valossa nuoret aikuiset ovat esimerkiksi opiskelijakaupunkina tunnetussa Jyväskylässä todennäköisimpiä ei-kävijöitä taidemusiikin konserteissa (Salomaa 2009, 17).

Helposti kuitenkin unohtuu, että nykypäivän orkesterien ohjelmisto on hyvin laaja. Kausiohjelmistoista löytyy teoksia satojen vuosien ajalta, uutta musiikkia sekä viihdemusiikkia unohtamatta. Ohjelmiston laajenemiseen varmasti vaikuttaa valitseva tilanne ja tarve löytää uusia kuulijoita. Tässä tutkimuksessani keskeisenä ajatuksena on antaa ääni potentiaalisille uusille kuulijoille ja testata ennakkokäsi-

tysten todentumista. Tietoisesti en tässä tutkimuksessa hae vastausta negatiivisävytteisesti; ”Miksi et käy sinfoniakonsertissa?” ,vaan selvittää olemassa olevia käsityksiä ja mielipiteitä taidemusiikin instituutiosta.

1.1 Jyväskylä Sinfonia

Jyväskylä Sinfonian perustaminen sijoittuu vuoteen 1955, jolloin aktiiviset ammatti-, harrastelija- ja opiskelijasoittajat loivat toimintansa taustalle Jyväskylän orkesteriyhdistyksen. Yhdistyksen tavoitteena oli luoda Jyväskylään ensimmäinen oma kaupunginorkesteri. 1800-luvun lopulta lähtien kaupungissa oli kamari-musiikkitoimintaa sekä Torvisoittokunta, joka toimi ensimmäisenä kaupunginorkesterina (Korhonen 2005, 35-42). Torvisoittokunnan jälkeinen orkesteritoiminta näytti hiipumisen merkkejä, kunnes 1916 perustettiin Jyväskylä Amatööriorkesteri. Amatööriorkesterin toiminta kuitenkin päättyi taloudellisista syistä vuonna 1948 ja orkesteritoiminta siirtyi Jyväskylän musiikkiopistoon. (Korhonen 2005, 46-58.) Suurin osa orkesteriyhdistyksen perustaman Jyväskylän Orkesterin muusikoista olivatkin musiikkiopiston orkesterista, kuin myös sen ensimmäinen kapellimestari Ahti Karjalainen. Jyväskylän Orkesteri hyväksyttiin jo perustamis vuoteen osaksi kaupungin tukemaa kulttuuritoimintaa. Orkesterin kunnallistamisen suunnittelu aloitettiin tehtävää varten perustetun musiikkijaoston toimesta vuonna 1963 ja se aloitti toimintansa kaupunginorkesterin statuksella 1.1.1965. (Korhonen 2005, 65-84.)

1970-luvulla orkesterin ammattimuusikoiden määrä ja orkesterin koko kasvoivat entisestään. Venäläisten Musinin ja Rabinovitsin johdolla opiskelleen kapellimestari Onni Kelon ensimmäisellä kaudella (1970-75) ohjelmistoon otettiin lisää orkesterikirjallisuuden merkkiteoksia. Myös koululaiskonsertteja järjestettiin aktiivisesti, vuosittain yli kaksikymmentä. (Korhonen 2005, 110-112.) Musiikkikasvatus ja yleisötyö on ollutkin osana Jyväskylä Sinfonian toimintaa tähän päivään saakka. Erityisesti 1990-luvun alussa yhteistyötä muun muassa Keski-Suomen koulujen kanssa kasvatettiin (Salomaa 2009, 36).

Orkesteri toimi 1990-luvun itsenäisenä osakeyhtiönä ja kunnallistettiin viimeisen kerran vuonna 1999 (Korhonen 2005, 255). Nykyisellään Jyväskylä Sinfonia koostuu 38:sta ammattimuusikosta ja sen ohjelmisto muodostuu pääasiassa

klassis-romanttisen aikakauden teoksista sekä oman aikamme musiikista. Orkesterin ohjelmistossa ovat myös säilyneet viihdekonsertit sekä kirkkokonsertit. Jyväskylä Sinfonia toimii joka toinen vuosi Keski-Suomen alueoopperan orkesterina. Orkesteri on levyttänyt ahkerasti varsinkin Patrick Gaullois`n kapellimestari-kaudella Naxos –levy-yhtiölle. Levytyksiin kuuluu muun muassa Haydnin sinfoni-oita, Mendelssohnin viulukonserttoja solistinaan Tianwa Yang, Sibeliusta sekä huilukonserttoja Ignaz Pleyelilta ja Mauricio Kagelilta. (Jyväskylä Sinfonia 2014.)

Jyväskylä Sinfonia on konsertoi myös kotisalinsa ulkopuolella. Varsinkin 2000-luvulla orkesteri on konsertoinut aktiivisesti ulkomailla, kuten Japanissa, Ranskassa ja Puolassa. (Korhonen 2005, 295-310.) Kotimaan vierailukohteiksi ovat vakiintuneet festivaalit muun muassa Naantalin Musiikkijuhlat sekä Lieksan vas-kiviikot (Jyväskylä Sinfonia 2014).

1.2 Länsimainen musiikki

Länsimaisen muusikin juuret voidaan jäljittää antiikin Kreikan ja Rooman musiik-kiperintöön. Olennaisena tekijänä ja musiikin kehittymisen mahdollistajana toimi nuottikirjoitus. Toinen tärkeä tekijä länsimäisen musiikin muovautumisessa oli kristillinen kirkko. Varhais-keskiajan luostareissa aloitti kukoistuksensa yksiaäni-nen kirkkolaulu, jota pidetään varhaisimpana länsimaisena musiikkina. Keskei-nen musiikin teoreettisen ajattelun isähahmo oli roomalainen 500-luvulla elänyt Anicius Boëthius. Kirkkolaulun ohella kehittyi myös maallinen musiikki. Keskiajan maallista musiikkia esittivät pääasiassa trubaduurit ja jonglöörit. Maallinen mu-siikki pohjautui pitkälti lauluun ja tanssiin. Kirkon aseman heikentyessä 1200-luvun loppupuolella myös musiikki sai vapautta. Melodian suora yhteys liturgi-seen tekstiin alkoi hiljalleen hämärtyä. Moniäänisyyden ja vastaäänien käyttö lisääntyi myös kirkollisessa musiikissa. (Isopuro & Paananen 1989, 9-14.)

Länsimaisen musiikin kannalta mullistava ajanjakso oli noin vuodesta 1400 alka-nut ja kaksi vuosisataa kestänyt renessanssi. Renessanssin aikana kulttuuri muuttui monimuotoisemmaksi ja tämä näkyi myös musiikissa mm. Melodisten linjojen lisääntymisenä ja rytmien monimutkaistumisena. Aatelisto myönsi taiteille myös aikaisempaa runsaammin tukea ja hovien suojiin kerääntyikin taitavia muu-sikoita. Renessanssi oli merkittävä ajanjakso myös soittimien kehittymisen kan-

nalta. Tuolloin kehitettiin useita erilaisia puu- ja vaskipuhaltimia, mutta musiikin säveltämisen kannalta ehkäpä tärkein uusi keksintö oli koskettimilla varustettu kielisoitin eli cembalo. Kosketinsoittimien kehitys vauhditti musiikin muuttumista vapaammaksi ja se alkoi irtautua keskiaikaisen kirkkomusiikin perinteistä. Barokin aikakauteen eli 1600-luvulle tultaessa keskiajan kirkkosävellajeista oltiin siirrytty hiljalleen niin kutsuttuun Duuri-molli-järjestelmään. (Isopuro & Paananen 1989, 17-21.)

Renessanssia seurannut barokiksi kutsuttu aikakausi toi mukanaan uuden soitinperheen; viulun (nykymuodossaan). Musiikki alkoi eriytyä myös perinteisestä riippuvuussuhteestaan lauluun ja kehittyi soitinmusiikkia. Tämä johti myös soolosoittimille sävellettyjen konserttojen syntyyn. Myös tuntemamme sinfonian juuret ovat barokin oopperassa ja kirkollisissa oratorioissa. (Isopuro & Paananen 1989, 30-33.)

1700-luvun jälkipuolisko, niin kutsuttu klassismin aikakausi jäi määrittäväksi kaudeksi musiikin jakautumisen näkökulmasta. Musiikki maallistui ja taidemusiikki alkoi entistä enemmän eriytyä kirkollisesta musiikista. Samoin soitinmusiikki valtasi omaa alaa laulu- ja kuoromusiikilta. Keski-Euroopassa Pyhän saksalais-roomalaisen keisarikunnan hoveissa tuettiin ja ylläpidettiin musiikkitoimintaa. Musiikin kuuntelu jakautui tämän vuoksi myös yhteiskuntaluokittain. Kansan enemmistö kuuli musiikkia pääasiassa kirkoissa, toreilla ja kapakoissa. Hoveissa ja palatseissa taas soi säveltäjänerojen luoma orkesterimusiikki. Aikakauden merkittävydestä länsimaiselle musiikille kertoo myös se, että vielä nykyäänkin konserttisaleissa esitettyä taidemusiikkia monet kutsuvat ”klassiseksi musiikiksi” sävellysajankohdasta riippumatta. (Isopuro & Paananen 1989, 105.) 1700-luvun lopun suuret vallankumoukset ja maailmanpolitiikan myrskyt lopettivat suurelta osin aatelisten taiteelle antaman taloudellisen tuen. Myös vallankumouksellinen ideologia vaikutti taiteilijoihin. Se näkyi haluna luoda vapaata ja riippumatonta taidetta, ilman taloudellista suhdetta aristokraattiseen suojelijaan. Orkesterimusiikki tuli näin myös uuden muodostuneen keskiluokan ulottuville, kun kaupunkeihin alettiin perustaa konserttisaleja ja oopperanäyttämöjä. Musiikista ja taiteesta tuli näin yritystoimintaa. (Isopuro & Paananen 1989, 227.)

1900-luvun ja koko lähihistoriamme ajan musiikin kenttä on monipuolistunut räjähdysmäisesti. Etenkin viihdemusiikin alalajien kirjo on lähes mittaamaton. Mu-

siikki on tuotu viime vuosikymmenten kuluessa ja teknisen kehityksen avustuksella entistä lähemmäs ihmisiä ja lähes jokaisen arkeen. Taidemusiikki alkoi jäädä 1900-luvun aikana valtavrannan ulkopuolelle. Taidemusiikin kehityksessä on vuosisadan aikana ollut havaittavissa useita päälinjoja. Säveltämistä on jatkettu wieniläisklassismin ja romantiikan ajan hengessä, mutta toisaalta on syntynyt myös uusia kokeellisia taidemusiikin muotoja. Uudet säveltäjät ovat yhdistelleet taidemusiikin ja populäärimusiikin elementtejä. Populäärimusiikin luoma tarve aiheutti voimakkaan esitys- ja äänitystekniikan sekä uusien sähköisten soittimien kehityksen. Näitä innovaatioita on alettu käyttää myös taidemusiikissa, vaikka sähköiset soittimet pysyvätkin vielä poissa esimerkiksi neoklassisen tyylisuunnan teoksista. (Nuorvala 2002.)

Populäärimusiikin synnyn kannalta keskeinen tekijä on ollut afroamerikkalaisen ja länsimaisen musiikkiperinteiden sekoittuminen. Afrikasta Pohjois-Amerikkaan 1700- ja 1800-lukujen aikana tuotujen orjien mukana kulkeutunut afrikkalainen musiikkiperinne synnytti jazz- ja blues –musiikkityylit, sulautuessaan länsimaiseen kulttuuriin. 1950-luvulla kehittynyt rock-musiikki perustui jazz- ja etenkin blues –musiikkiin. Rockin kautta syntyi pohja nykyisin tuntemallemme populäärimusiikin kentälle. Viimeisin aikamme suuri musiikillinen muutos on ollut 1990-luvulla elektronisen musiikin nousu ohi rock-musiikin, nuorison keskuudessa suosituimpana tanssimusiikin muotona. (Nuorvala 2002.)

1.3 Sinfoniaorkesteri

Sinfoniaorkesterin kehittyminen on sidoksissa länsimaisen musiikin ja soittimien kehitykseen. Orkesteri –sanalla tarkoitetaan muusikkoryhmää. Nykykäsityksen mukaan kamariorkesteri käsittää 20-25 soittajaa (Kruckenberg 1996, 17). Sinfoniaorkesterien kokoluokka on vaihdellut eri aikakausina ja se vaihtelee vielä nykyäänkin orkesterikohtaisesti, soitinryhmien keskinäisen suhteen kuitenkin pysyessä samana. Pienimmät sinfoniaorkesterit koostuvat noin 40:stä muusikosta, suurimpien ollessa yli 80 soittajan kokonaisuuksia. (Kruckenberg 1996, 49.)

1500-luvun loppupuolelle saakka soitinyhtyeiden ja orkesterien kokoonpanot olivat olleet hyvin vaihtelevia. 1500- ja 1600-luvun taitteessa säveltäjät alkoivat myös merkitä, mitä soittimia he halusivat esityksissä käytettävän. Barokin aikana

syntynyt ooppera tuotti myös tarpeen sitä säestävällä orkesterille. Oopperoissaan nerokkaasti orkesteria ja erilaisia soittimia tunnetilojen kuvaamiseen hyödynsi tietävästi ensimmäisenä italialainen Claudio Monteverdi. Itse orkesteri –termillä tarkoitettiinkin 1700-luvulle saakka oopperanäyttämön edessä olevaa soittajille tarkoitettua tilaa. (Kruckenberg 1996, 17-22.)

Etenkin Ranskassa kuninkaallisessa hovissa 1600-luvun puolivälissä oli tanssi noussut suosituksi taidemuodoksi. Tanssitaide synnytti tarpeen luoda oopperasta poikkeavaa ja laulusta itsenäisempää musiikkia esitysten taustalle. Tämä vauhditti ranskalaisen orkesterimusiikin nousua. Keskeinen hahmo ranskalaisen orkesterimusiikin kehityksessä 1600-luvun puolivälissä oli Jean Bapstiste Lully, joka toimi aurinkokuninkaan Ludvig XIV:n hovisäveltäjänä. Samalla aikakaudella Italiassa syntyi *concerto grosso* eli suuri konsertti. *Concerto grosso* oli soitinmusiikin muoto, jossa soittimet jaettiin kahteen ryhmään, jotka loivat toisilleen kontrastia.

Oopperateosten osia ja laulumusiikkia oli alettu esittää julkiselle yleisölle jo 1600-luvun lopulla muun muassa Lontoossa amatööriorkesterien toimesta. Tämä tapahtui kuitenkin pienemmillä kokoonpanoilla ja suuremmat kiinteät ammattiorkesterit olivat hovien yksinoikeus 1700-luvun vallankumouksiin saakka. Musiikista ja oli kuitenkin vuosisatojen aikana kehittynyt ammattiala, joka vaati kouluttautumista. Eripuolella Eurooppaa oli musiikkikouluja ja akatemiaita yleensä yliopistojen yhteydessä. (Kruckenberg 1996, 27-31.)

Valistuksen ajalla 1700-luvulla soitinmusiikki jatkoi kehittymistään ja muun muassa aiemmin lyhyinä kappaleina tunnetut alkusoitot ja sarjat alkoivat muovautua yhtenäisemmäksi sonaatiksi. Orkesterille sävelletty sonaatti sai nimen *sinfonia*. *Sinfonia* koostui kolmesta tai neljästä osasta ja muotona se saavutti suuren suosion. 1800-luvun alkuun tultaessa oli Euroopassa julkaistu painetussa muodossa jo yli tuhatviisisataa *sinfoniaa*. Euroopan keskeisimmät musiikilliset metropolit olivat tuolloin Lontoo, Pariisi ja Wien. Vallankumousten jälkeen nouseva trendi oli rakentaa orkestereille omia konserttisaleja. (Kruckenberg 1996, 38-46.)

Klassismin aikana orkesteri oli kasvanut jatkuvasti ja alkanut saada tuntemamme muodon. Puhaltimet olivat otettu mukaan ja orkestrointi oli kehittynyt. Teoksissa jousia ja puhaltimia ei eroteltu ainoastaan luomaan toisilleen kontrastia vaan soi-

tinryhmiä myös sekoitettiin. Klassismin ajan orkesterien perusrakenteen yhdenmukaisuudesta huolimatta oli orkesterikohtaisia eroja soittajien lukumäärissä sekä soitinryhmien voimasuhteissa. Ehkä tunnetuimpia klassismin ajan säveltäjiä ovat Itävaltalaiset Wolfgang Amadeus Mozart sekä Joseph Haydn. He olivat säveltäjinä omalta osaltaan vaikuttamassa aikakauden orkesterien rakenteeseen. Tämän perinnön takia wieniläisklassisesta orkesterista muodostui perusrakenne, jota romantiikan aikakauden säveltäjät muun muassa Ludwig Van Beethoven tuli käyttämään soitinkokeilujensa perustana. (Kruckenberg 1996, 48-52.)

1800-luvun aikana orkesterien sekä teosten massiivisuus saavutti huippunsa. 1900-luku tulikin olemaan uusien kokeilujen aikaa. Muun muassa Igor Stravinsky ja Richard Strauss sävelsivät vuosisadan alussa teoksia laajasti erilaisille kokoonpanoille, esimerkiksi kamariorkesterille. Etenkin Stravinskyn teoksissa lyömäsoittimet ja rytmikka nousivat usein tärkeään rooliin. 1900-luvun orkesterimusiikin kehitykselle ei ole yhtä nimittäjää tai yläkäsitettä. Jo tunnetuilla soittimilla tehtiin uusia kokeiluja ja vuosisadan uusia keksintöjä hyödynnettiin myös orkesterimusiikissa. Säveltäjien teoksissaan käyttämät kokoonpanot vaihtelivat hyvin yksilöllisesti ja siirryttiin etäämmäs suurien orkesterien äänimaailmasta. (Kruckenberg 1996, 82-86.) Kuitenkin barokin ja klassismin musiikillinen perintö on jäänyt elämään niin kutsutun neoklassisen suuntauksen sävelteoksissa (Nuorvala 2002).

2 TAUSTATIETO

2.1 Ei-kävijätutkimukset

Perinteiset yleisötutkimukset ja henkilökunnan kokemustiedon taltiointi ovat vakiinnuttaneet asemansa kulttuurilaitosten tiedonkeruun työkaluina. Näin ollen monilla kulttuurilaitoksilla onkin kuva yleisörakenteestaan ja asiakkaidensa mielenkiinnosta. Esimerkiksi Jyväskylä Sinfoniale on tehty vuonna 2009 kattava kävijätutkimus sekä 2013 orkesterin yleisötyötä käsittelevä pro gradu -työ. Halu uusien kävijöiden hankintaan ja uuteen tietoon on kuitenkin siirtänyt huomiota myös ei-kävijöiden tutkimiseen.

Kansainvälisesti ei-kävijätutkimuksen juuret ovat Marilyn Hoodin (1981) tutkimuksessa, joka käsitteli ihmisten vapaa-ajan viettoa ja osallistumista (Karhio 2003, 5). Suomeen ei-kävijyyden käsitteen toi 1990-luvun alussa tietävästi ensimmäisenä Timo Cantell (Lindholm 2011, 49). Cantell on myöhemmin yhdessä Heini Mielosen kanssa tutkinut helsinkiläisiä nuoria aikuisia, Helsinki Filharmonian ei-kävijöitä (Mielonen 2003, 38). Useiden suomalaisten kulttuurialan ei-kävijätutkimusten perustana ja innoittajana on ollut yhdysvaltalaisen Bonita Kolbin tutkimustyö (2000). Kolb on tutkinut useita eri metodeja käyttäen muun muassa opiskelijoiden suhtautumista taidemusiikkiin. Esimerkiksi vuonna 2000 julkaisemassaan tutkimuksessa Kolb vei lontoolaisen Westminsterin yliopiston opiskelijoita taidemusiikin konsertteihin ja tutki heidän käsityksiään taidemusiikista, kulttuurin kulutustottumuksiaan sekä konserttikokemuksia. (Kolb 2000.)

2.2 Fenomenologia

Tutkimukseni sivuaa fenomenologiaa, koska tutkin ihmisten mielessä rakentuneita merkityksiä, kuten mielikuvia, ennakkokäsityksiä ja kokemusta. Pidänkin sen takia tärkeänä avata fenomenologian käsitettä. Fenomenologia on tieteellinen ja filosofinen lähestymistapa, joka tutkii ihmisen kokemusta. Fenomenologia jakautuu Edmund Husserlin edustamaan deskriptiiviseen ja Martin Heideggerin hermeneuttiseen fenomenologiaan.

Husserlin fenomenologiassa oletetaan, että kaikki inhimillinen tieto perustuu kokemukseen. Husserlilaisen tutkimusperinteen tavoitteena onkin kuvata tapaa, jolla ulkoinen todellisuus rakentuu yksilön tajunnassa. (Metsämuuronen 2005, 152-154.)

Martin Heideggerin mukaan tieto ja käsitykset muodostuvat yksilön ja ympäröivän todellisuuden välisessä suhteessa ja kanssakäymisessä. Hänen mukaansa ihminen on aina suhteessa johonkin ja näin ollen sidottu olemiseen. (Metsämuuronen 2005, 156.) Kolmas merkittävä fenomenologian suuntaus on Lauri Rauhalan luoma niin kutsuttu eksistentiaalinen fenomenologia, joka yhdistää piirteitä niin Heideggerin, kuin myös Husserlin näkemyksistä vieden niitä kuitenkin hieman pidemmälle. Rauhalan mukaan ihmisen kokemus muodostuu elämyksen ja tajunnantilan kautta, jotka taas rakentuvat esimerkiksi tiettyssä tilanteessa koetuista

tunteista ja havainnoista. Ihmisen kokemus on myös sidoksissa elämäntilanteeseen. (Metsämuuronen 2005, 162-163.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen laadullisen ja fenomenologisen luonteen takia päädyin käyttämään metodina ryhmähaastattelua. Haastattelu oli rakenteeltaan puolistrukturoitu, eli teemahaastattelu (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47). Koska tavoitteena oli tutkia ennakkokäsityksiä ja mielipiteitä, pidin olennaisena rennon ja vapautuneen keskustelutilanteen luomista. Tässä tutkimuksessa järjestin kaksi ryhmähaastattelua, joista ensimmäiseen osallistui viisi ja toiseen neljä henkilöä. Päädyin enintään viiden henkilön ryhmäkokoön käytännön syistä, koska osallistujille tarjottiin haastattelun jälkeen myös ilmainen sisäänpääsy Jyväskylän Sinfonian konserttiin. Pieni ryhmäkoko myös auttoi luomaan vapautuneemman ilmapiirin haastattelutilaisuuteen ja helpotti haastattelussa kerätyn aineiston käsittelyä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 58-61.)

Haastattelu rakentui kysymysmuotoisten teemojen ympärille. Rakensin kysymykset aiemmissa suomalaisissa kulttuurialan ei-kävijätutkimuksissa käytettyjä teemoja mukailen. Aiemmat vastaavat suomalaiset tutkimukset olivat toteutettu Helsingissä ja Oulussa, joten oli kiinnostavaa nähdä saisinko Jyväskylän alueelta uutta tai erilaista tietoa. Kuitenkin, esimerkiksi Heini Mielosen (2003) tutkimuksesta oli oman opinnäytetyöni kirjoitushetkellä kulunut jo 11 vuotta.

Ennakkokäsitysten lisäksi tutkimukseen kuului myös konserttikokemuksen herättämien mielipiteiden kartoittaminen. Toteutin tämän sähköisellä väittämiin pohjautuvalla kyselylomakkeella, jonka lähetin tutkimukseen osallistuneille sähköpostin välityksellä. Tutkimuksen jälkeen esittelin haastatteluista ja kyselystä tekemäni tiivistelmän/analyysin Jyväskylän Sinfonian hallintohenkilökunnalle.

3.1 Aineiston kerääminen

Keskustelimme Jyväskylän Sinfonian intendentin Emma Anttilan sekä viestintä- ja markkinointipäällikön Jenni Hakolan kanssa marraskuussa 2013 tarpeesta ei-

kävijätutkimukselle. Keskusteluissa kävimme läpi Jyväskylä Sinfonian kannalta kiinnostavia tutkimuskysymyksiä. Joulukuun 2013 ja tammikuun 2014 aikana kävimme läpi tutkimuksen suuntaviivoja sekä toteutustapaa ja tammikuun lopulla tehtiin päätös tutkimuksen aloittamisesta. Aloitin vuoden 2014 alussa myös tutkimuksen lähdemateriaalin keräämisen.

3.2 Haastateltavien valinta

Tärkeimmiksi haastateltavien valintakriteereiksi muodostuivat ikä, asuinpaikka sekä käymättömyys Jyväskylä Sinfonian konserteissa. Halusin tutkimukseen Jyväskylän kaupungin alueella asuvia nuoria aikuisia, koulutustaustasta riippumatta. Koska halusin saada tutkimukseen juuri nuoria aikuisia, päätin käyttää tärkeimpänä viestintäkanavana Internet:iä ja etenkin sosiaalista mediaa. Esimerkiksi aiemmissa tutkimuksissa, kuten Anne Someron (2012, 14) Oulun Sinfoniale tekemässä ei-kävijätutkimus sekä Heini Mielosen (2003, 34) tutkimuksessa internet oli osoittautunut toimivaksi välineeksi etenkin opiskelijoiden tavoittamiseen. Yliopisto- ja korkeakouluopiskelijoiden lisäksi halusin tutkimukseeni jo valmistuneita ja työelämässä olevia henkilöitä.

4 HAASTATTELUJEN ANALYYSI

4.1 Haastateltavien taustat

Tutkimukseen osallistuneet olivat tällä hetkellä Jyväskylässä asuvia nuoria aikuisia. Haastateltavista suurin osa oli kuullut tutkimuksesta ystävältään ja lähtivät mukaan ystävän kanssa tai hänen houkuttelemanaan. Kymmenestä haastatteluun ilmoittautuneesta yksi perui osallistumisensa. Peruutus tapahtui haastattelupäivänä joten en ehtinyt saada tilalle korvaavaa henkilöä.

Yhdeksästä haastatteluihin osallistuneista seitsemän oli naisia. Siviilisäädyltään suurin osa oli naimattomia. Yksi henkilö oli avoliitossa ja kaksi naimisissa. Syntymäajaltaan haastateltavat asettuivat vuosille 1983-1992. Ikäjakauman osalta otos osui tavoitteeseen.

Tutkimukseen osallistuneiden koulutustausta ja ammatillinen tilanne olivat seuraavanlaiset: Kahdeksan haastatelluista oli suorittanut ylioppilastutkinnon. Viisi henkilöä oli suorittanut tai suoritti parhaillaan ammattikorkeakoulututkintoa, joista kolme kulttuurialalle. Vastaajista kolme opiskeli haastatteluhetkellä, tai oli aiemmin suorittanut maisterintutkinnon yliopistossa. Molemmista haastatteluryhmistä yhteensä neljä henkilöä oli työelämässä, joko vakituisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa. Ainoastaan yksi haastateltavista oli suorittanut toisen asteen ammatillisen koulutuksen. Tutkimukseen osallistuneiden koulutustaso oli näin ollen suhteellisen korkea, verrattuna esimerkiksi Anne Someron ei-kävijätutkimukseen (Somero 2012, 38). Riku Salomaan vuonna 2009 tekemässä Jyväskylä Sinfonian yleisötutkimuksessa kävi ilmi, että sinfoniakonserttien yleisön koulutustaso on keskimäärin hyvin korkea. Hänen tutkimuksensa perusteella noin 60 prosentilla Jyväskylä Sinfonian konserttikävijöistä oli korkeakoulututkinto, mukaan luettuna myös jatko-opiskelijat sekä tohtorit. (Salomaa 2009, 16.)

Koulutuksen ja ikärakenteen osalta tutkimuksen otos on realistinen suhteessa Jyväskylän kaupungin väestöön. Jyväskylä on maamme seitsemänneksi suurin kaupunki ja tunnettu opiskelijakaupunkina. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä asukkaista on Jyväskylässä 33,7%, joka on maamme neljänneksi korkein. Koko maan keskiarvo oli vuoden 2012 lopussa 28,7% (Tilastokeskus, 2012).

4.2 Konsertit ja haastattelujen käytännön toteutus

Tutkimukseen valitut konsertit olivat ohjelmistoltaan kuvaava läpileikkaus Jyväskylä Sinfonian nykyisestä sisällöllisestä linjasta. Konsertit kuitenkin poikkesivat toisistaan sisältöjensä osalta. Ensimmäinen keskittyi hieman harvemmin sinfoniakonserteissa kuultuun lyömäsoitinmusiikkiin, toisen konsertin ollessa hyvin tavanomaista romantiikan aikakauden taidemusiikkia.

Ensimmäinen konsertti keskittyi lyömäsoitinmusiikkiin. Konsertin kapellimestari toimi Erkki Lasonpalo. Konsertissa solisteina olivat lyömäsoittajat Olavi Louhivuori sekä June Binnie. Ohjelmistoltaan konsertti koostui John Adamsin Shaker Loops –teoksesta, Olavi Louhivuoren konsertosta, josta kuultiin kantaesitys sekä sinfoniasta numero 14; Rituaaleja. (Jyväskylä Sinfonia 2014.)

Toisen konsertin kapellimestarina toimi Moshe Atzmon ja konsertin solistina oli pianisti Antti Siirala. Konsertin ohjelma koostui Franz Schubertin viidennestä sinfoniasta, Robert Schumannin pianokonsertosta sekä Joseph Haydnin sinfoniasta numero 104. (Jyväskylä Sinfonia 2014.)

Mahdollista on, että ensimmäisen konsertin hieman viihteellisempi sisältö voisi näkyä konsertin jälkeen lähettämäni sähköisen kyselyn tuloksissa tavallista positiivisempina mielipiteinä. Kuitenkin suoranaisesti konsertin musiikillista sisältöä käsitteleviä kysymyksiä oli vain yksi.

Haastattelun kestoksi muodostui molemmilla kerroilla noin 30 minuuttia. Eettisyyden näkökulmasta haastateltavat pysyivät anonyymeinä opinnäytetyön tilaajan suuntaan. Keräsin haastateltavien yhteystiedot kirjallisesti, eikä haastattelutilaisuuteen osallistujia esitelty toisilleen. En myöskään puhutellut haastatteluissa ketään etu- tai sukunimellä. Haastattelut järjestettiin ennen konsertteja klo 17 aikaan 26.3. ja 9.4.2014. Haastattelupaikaksi valitsin Humanistisen ammattikorkeakoulun tilat Jyväskylässä osoitteessa Matarankatu 4.

Käytin haastattelujen tallentamiseen kahta nauhuria. Tekniikan osalta tilaisuudet onnistuivat ilman ongelmia.

4.3 Tiivistelmä haastatteluista

Haastattelut koostuivat kymmenestä kysymyksestä, joilla kartoitin henkilöiden ennakkotietoja ja käsityksiä Jyväskylä Sinfoniasta sekä taidemusiikista. Toinen tärkeä tema kysymyksissä oli selvittää, millä tavoin haastateltavat harrastivat kulttuuria vapaa-ajallaan. Tähän osioon olen koonnut kysymykset ja vastaukset tiivistettyinä. Lainauksissa käytän kirjaimia mies (M) ja nainen (N) ja henkilön syntymävuotta osoittavaa vuosilukua. Olen käyttänyt haastatteluissa taidemusiikista tuttavallisempaa ja yleisesti enemmän käytettyä termiä ”klassinen musiikki”.

Jyväskylä Sinfonian mainonnan näkyvyys ja sen herättämät mielikuvat:

Kaikista haastatteluista neljä henkilöä muisti, että oli törmännyt Jyväskylä Sinfoniaan ja sen markkinointiin aiemmin. Yksi haastatteluista oli käynyt lukioaikanaan

opiskelijoille suunnatussa konsertissa. Toisen haastateltavan mukaan, syksyllä aloittaneille yliopisto-opiskelijoille oli tarjottu mahdollisuutta konserttikäyntiin. Jyväskylä Sinfonian mainoksia oli nähty sanomalehti Keski-suomalaisen sivuilla sekä Jyväskylän Sinfonian omilla internet –sivuilla. Kaksi Sinfonian sivuilla vierailutta vastaajaa piti sivuja hieman sekavina. Jyväskylä Sinfonian Facebook –sivu oli vastaajille tuntematon.

Kysyin myös, mille kohderyhmälle haastateltavien mielestä Jyväskylä Sinfonian mainonta oli tarkoitettu. Mainontaa pidettiin lähes yksimielisesti ”geneerisenä” ja hyvin neutraalina. Yksi syy siihen miksi sinfoniakonserttien mainonta saattaa näyttää neutraalilta voi olla nuorten suosiman populäärikulttuurin mainonnan kantaottavuus ja shokeeraavuus. Mainonnan osalta haastateltavieni mielipiteet olivat samankaltaisia, kuin Heini Mielosen (2003, 51-52) helsinkiläisiltä opiskelijoilta saamat vastaukset. Saamieni vastauksien perusteella todentuu osaltaan myös se tosiseikka, että yhä harvemmalle opiskelijalle tulee kotiin tilattuna perinteinen paperinen sanomalehti. Uutisiin ja mainokseen törmätään yhä useammin Internetin tai television kautta.

Mielikuvat konserttiyleisöstä ja konsertissa käyttäytymisestä:

Vastaajien mielikuvat sinfoniakonserteissa käyvistä ihmisistä olivat hyvin samankaltaisia. Vastauksista nousi esille, että oletettu konserttikävijä olisi yleensä keski-ikänsä ylittänyt korkeasti koulutettu ja hyväpalkkaisessa työssä uransa tehnyt henkilö, ns. eliitin edustaja. Kuitenkaan kaikki, etenkin henkilöt, jotka olivat aiemmin vierailleet klassisen musiikin konsertissa, eivät kannattaneet ”eliittimielikuvaa”. Saamani vastaukset olivat pitkälti samassa linjassa Mielosen (2003, 40) sekä Someron (2012, 20) tutkimustulosten kanssa.

N1989: Mulla ei ehkä tuollasta eliittimielikuvaa. Oon Seinäjoen orkesterin konsertissa käynyt, kun siellä joutui musiikkiopiston oppilaat käymään, tai joutu tai sai käydä. Siellä oli ihan nuoriakin ja heidän vanhempiaan ja perheitä. En tiedä mitä se on täällä mutta mulla on siitä ehkä sellanen vähän normaalimpi kuva.

N1989: *No ittellä on siitä kans vähän sellanen kuva, että eliitti käy ja sitten ne kenellä on aikaa, eli ehkä eläkeläiset. Että ei nuoret, ellei just musiikkiopiston "pakotetuille" konserteille.*

M1990: *Ehkä just sama, että sellanen varttuneempi väestö kuitenkin. Että vaikka niillä nuorilla ois sitä rahaa ja aikaa ja ois kuinka yläluokkaa, niin ehkä niillä on kuitenkin sit muita ajanviettotapoja.*

Vastaajat pitivät sinfoniakonserttia tyyliiltään juhlallisena ja hillittynä tilaisuutena, jonne myös pukeudutaan keskivertoa tyylikkäämmin.

N1991: *Jotenkin tuntuu, että ihmiset pukeutuu sinfoniaan paremmin kuin teatteriin, että ehkä siinä on se joku pieni ero, mutta ehkä nykypäivänä on tainnu sekottua jo sekin asia.*

N1988: *Sellanen: hyvät käytöstavat kunniaan.*

N1988: *Penkkiriveillä istutaan sillei jämäkästi.*

Suhtautuminen klassiseen musiikkiin:

Haastateltavien suhtautuminen klassiseen musiikkiin oli vaihtelevaa. Vain kolme vastaajaa sanoi, ettei kuuntele klassista musiikkia säännöllisesti. Kaikki olivat kuitenkin jossain vaiheessa törmänneet klassiseen musiikkiin, yleisimmin yläasteen tai lukion musiikintunneilla. Kaksi henkilöä sanoi kuuntelevansa klassista musiikkia säännöllisesti. Tärkeänä pidettiin sen rauhallisuutta ja rauhoittavaa vaikutusta. Suhtautuminen oli kuitenkin hieman positiivisempaa, kuin esimerkiksi Kolbin (2000) tutkimilla lontoolaisopiskelijoilla.

N1992: *Nii... Mutta ei kyllä mitä noita ala-asteella ja yläasteella ja vielä varmaan lukiossakin musiikinkursseilla oli noita pakollisia Beethovenin kuunteluja ja näitä, niin sinne se on ehkä vähän jäänyt. Että ei mitään siihen liittyvää enää sitten vapaaehtoisesti. Mutta juurikin sitten näitä elokuvamusiikkeja ja nykyajan säveltäjiä, niin niitä tulee kyllä kuunneltua.*

M1990: *Mä kyllä kuuntelen. Mutta lähinnä... en mä osaa nimetä välttämättä hirveesti mitään teoksia taikka sillei. Mutta se on ihan rauhoittavaa. Mä ainakin ite tykkään sellasesta rauhallisemmasta klassisesta musiikista just. Voin sanoa, että kuuntelen sitä siis, en nyt päivittäin mutta useammin kuin kerran kuukaudessa kuitenkin.*

Haastatteluissa nousi esiin myös Spotify –musiikkipalvelu kanavana, jossa klassiseen musiikkiin oli törmätty:

N1992: *Vaikka sitäkin (klassinen musiikki) kyllä on mainostettu Spotify:ssä.*

M1983: *Niistä valmiista listoista (Spotify:n soittolistat) löytyy niitä klassisen musiikin listoja, niin niitä kuunnelluimpia kun ottaa, niin nehän on ihan yllättävän tuttuja sitten kuitenkin. Vaikka luulee, että niitä ei oo ikinä kuullu missään, mutta kyllä niitä aina jossain.*

N1991: *Ja aika monet artistit on tehneet sellasia remixejä joissa on klassista musiikkia taustalla ja sitten on siihen omaan biisiin muokattu, että siellä on oikeesti sinfoniaorkesteri taustalla soittamassa.*

Haastateltavien musiikkiharrastukset:

Kahdeksan haastateltavista oli soittanut tai soitti jotain instrumenttia. Suosituimmat instrumentit olivat piano ja kitara. Kukaan ei ollut soittanut kuitenkaan yleisimpiä orkesterisoittimia (esim. jousi- ja puhallinsoittimet). Kolme henkilöä kertoi soittoharrastuksensa hiipuneen iän myötä. Mielosen (2003) tutkimukseen verrattuna, oma otokseni sisälsi vähemmän musiikkia opiskelleita henkilöitä. Ensikokemukset klassiseen musiikkiin olivat kuitenkin saman suuntaisia. Klassiseen musiikkiin oli törmätty etenkin lapsena ja peruskouluasteella. (Mielonen 2003, 40-41.)

Tarvitseeko ymmärtää musiikinteoriaa, jotta musiikista voisi nauttia? :

Mielipiteet musiikin teorian tuntemuksen merkityksestä konserttikokemukseen vaihtelivat hieman haastatteluryhmittäin. Ensimmäinen ryhmä kallistui hieman

enemmän teorian ymmärtämisen kannalle. Toinen ryhmä ei pitänyt sitä olennaisena tekijänä, jotta musiikista pystyisi nauttimaan:

N1988: Joo mulla ei oo mitään ymmärrystä asiasta, mutta kyllä mä mielestäni musiikista nautin.

M1990: Ja liveinä jos se musiikki tulee, niin siinä on aina se kokemus yhdistettynä ihan erilailla, että se on toisaalta ihan sama mitä sieltä tulee, jos se jotenkin vaikuttaa itseensä, niin se on aina hieno juttu.

N1992: Tottakai voi, mutta senhän kuulee sit ihan eri tavalla, jos siitä ymmärtää jotain.

N1992: Just meinasin sanoa et se varmaan avautuu vähän toisella tavalla kun on teoriataustaa.

Kuitenkin myös liikaa tietämystä musiikin teoriasta pidettiin heikkoutena kokemuksen kannalta:

N1992: Mutta myös liika tietokin saattaa pilata sen ja sulkea sen musiikkikokemuksen jos on liikaa keskittynyt johonkin omaan vahvuusalueeseensa mistä tietää paljon, niin sen kuuleekin sieltä sitten.

Suurin osa haastateltavista piti klassisen musiikin teosten ja säveltäjien taustatietoja hyödyllisinä muun muassa teoksen paremman ymmärrettävyyden takia.

N1992: Kyllä mun mielestä ainakin ois hyvä, koska klassiset teokset avautuu paljon... no ei ehkä huonommin, mutta vaikeemmin, sillei pelkän kuuntelun avulla. Niin niistä ois kiva tietää vähän taustatietoa ja säveltäjästä ja orkesterin koosta ja soittimista ja tällalalla.

N1992: Mua taas kiinnostaa ne tiedot sillee... tai mua kiinnostaa tekijä vasta sen jälkeen jos se teos on tehnyt vaikutuksen. Että jos mä tällein ekaa kertaa oon menossa, enkä suuremmin oo kiinnostunut, niin se on tavallaan kiinnostavampaa

jos mä vaan teen omat tulkinnat ja johtopäätökset siitä, enkä lue että tämä nyt sävellettiin tästä ja tästä syystä.

Konserteissa myytävien käsiohjelmien lisäksi vastaajat hankkivat teosten taustatietoja hakupalvelu Google:sta sekä internet-pohjaisesta vapaasta tietosanakirjasta Wikipediasta

Kiinnostus viihdekonsertteihin:

Kysyin kiinnostusta niin sanottuja viihdekonsertteja ja elokuvamusiikki – konsertteja kohtaan. Vastaukset olivat yksimielisesti positiivisia. Haastatteluissa nousi esiin uutuutena video- ja tietokonepelien musiikin esittäminen sinfoniaorkesterin voimin. Kansainvälisesti pelimusiikki –konsertteja onkin jo järjestetty useissa maissa. Suomessa muun muassa muusikko Marzi Nyman on esittänyt videopelimusiikkia yhdessä sinfoniaorkesterin kanssa. Samoin kuin osa Mielosen (2003) tutkimuksen vastaajista, myös omaan tutkimukseeni osallistuneet henkilöt pitivät poikkitaiteellisia, eri taidelajeja yhdistäviä kulttuuritapahtumia kiinnostavina. Elokuvamusiikki ja sen kautta myös visuaalisuuden yhdistäminen musiikkiin kiinnosti vastaajia. (Mielonen 2003, 41-42.)

M1990: Kyllähän sellanen ois kova juttu, varsinkin, jos ois vielä joku suosikkielokuva kyseessä ja sen soundtrack ois, niin oishan se tosi siistiä. Ja sitten tietysti jos rikkoo tätä raja-aitaa, että tekee jonkun populaarimusiikin tähden kanssa jotain yhteistyötä, niin kyllä se kiinnostaa ja tuo uusia ulottuvuuksia molempiin musiikkityyleihin.

N1989: Olis varmaan kiinnostavampaa, just sellanen vähän enemmän viihteellinen musiikki tai vaikka musikaalien soittaminen ja yhteistyö muidenkin tahojen kanssa, että ei pelkästään se sinfonia.

N1992: Tietysti jos on joku tyyliin lempielokuva, josta ois sellanen, niin... ite oon koittanu hirveesti googlettaa esim. Amelien soundtrackiä, kun luulis että se ois suosittu. Jossain on muistaakseni ollut myös jotain pelimusiikkia... tyyliin Final Fantasy –konsertti, jossain ulkomailla. Mutta kyllä ehdottomasti noi kiinnostaa.

Musiikin harrastaminen vapaa-ajalla:

Kaikki haastateltavat kertoivat käyvänsä populäärimusiikin konserteissa. Yleisin konserttikäyntien keskiarvo oli yksi konserttikäynti kahden kuukauden aikana. Vastaajista aktiivisin kävijä kävi konsertissa noin kolme kertaa kuukaudessa. Kolme henkilöä sanoi myös käyvänsä kesällä festivaaleilla.

N1992: Joo aiemmin ehkä enemmän, kun oli kaikki lutakon jäsenyydet ja tällälaila, mutta nykyään ei mukamas aika enää riitä niihin. Sit vaan tiettyihin harvoihin hyviin.

N1991: Mulla varmaan sillei kuukausittain, että aina törmää jossain johonkin musiikkikonserttiin, oli se sitten suuri tai pieni, jossain pubissa tai ihan jossain konserttisalissa järjestettyyn.

N1989: Joo mä käyn kanssa ehkä kerran joka toinen kuukausi. Ja kesällä tietysti kun on noita festareita, niin niissä tulee käytyä ainakin kahdessa tai kolmessa. Riippuu bändeistä, mutta rock konsertit on kova sana.

Tietoa konserteista vastaajat etsivät laajasti eri kanavista. Tärkeimpänä kanavana nousi esille odotetusti internet ja sosiaalinen media, mutta myös lehdistä etsittiin konserttimainoksia ja menovinkkejä. Lehdistä esille nousi etenkin paikallislehti Suur-Jyväskylä sekä Jyväskylän yliopiston julkaisema Jylkkäri –lehti.

N1988: Mä aika usein katon kun menen lenkille Jyväsjärvelle, niin sen yhen tuubin yli missä on tosi paljon kaikkia mainoksia, siinä lutakon lähellä. Niin mä aika usein pysähdyn siihen kattomaan. Ja facebookista. Helsingissä mä katon Nyt –liitteestä, mitä siellä on. Ja yliopistolla Jylkkäri nimisessä lehdessä on välillä kanskeikkoja listattuna. Sit tulee vielä semmonen sähköpostikoonti kulttuurimenoista viestintätieteen opiskelijoille, niin mä katon siitä myös.

M1990: Mulla on Internet pääasiallinen lähde, mutta sit vielä eriteltynä sosiaalinen media ehkä suurimmalta osin, mutta myös itse katsoo ravintoloiden ja keikkapaikkojen nettisivuilta, että pysyy kartalla, että mitä oli missäkin ja mina päivä-

nä ja onko tullu lisäyksiä listaan. Sit ehkä kans Jylkkäristä jotain on tullu bongattua.

Toisin kuin Heli Metsäpellon (2010) gradun haastatteluryhmälle, vapaa-ajan aikatauluttaminen ei noussut haastatteluissani kynnyskysymykseksi.

Kiinnostaville konserteille oltiin valmiita raivaamaan tilaa kalenterista ja ne nousivat korkealle vapaa-ajan priorisoinnissa. Varsinkin keikoille lähteminen oli usein spontaania ja niille oltiin valmiita lähtemään lyhyelläkin varoitusajalla, jos lippuja on saatavilla.

N1992: Varmaan vähän molempia. Viime viikonloppuna juuri menin Pariisin Kevään keikalle silloin kun se jo aloitteli soittamaan. Tulin vähän myöhässä kun aatelin, että tuolla on keikka... menenpäs sinne.

N1991: Jos se on joku kiinnostava keikka niin, kyllä sitä raivaa aikaa sille vaikka päivänkin varoitusajalla sitten.

M1990: Joo siis nimenomaan, että jos on joku suosikkiartisti vaikka tulossa kaupunkiin, niin se saattaa olla tiedossa jo muutamaa kuukautta etukäteen ja sit on varannut sen lipun tai ainakin kalenterista tilaa sinne, mutta sitten taas joskus käy todella lyhyellä varoitusajalla. Ja joskus käy myös sillei, että menee vahingossa jollekin keikalle, että tietämättään jossain baarissa on joku keikka ja on joka tapauksessa sinne ollu menossa muutenkin.

N1989: Ehkä sellaset bändit joita on odottanut tai tietää, että on tulossa, niin ostaa hyvissä ajoin sen lipun. Mäkin katon aika paljon Lutakon sivuja, niin sieltä sitten bongaa ja ostaa tosi aikasin, mutta sit jos viikonloppuna haluaa mennä ihan vaan ulos, niin sit kattoo baarien sivuja, että mitä livemusiikkia siellä on tänään.

Muut kulttuuriharrastukset:

Kysyin haastateltavilta, käyvätkö he konserttien ohella muissa kulttuuritapahtumissa, esimerkiksi elokuvissa, teatterissa tai stand up –keikoilla. Viisi haastateltavista kertoi käyvänsä katsomassa elokuvia, mutta elokuvanäytösten korkeat

lipunhinnat ovat vähentäneet käyntien määrää. Elokuvan tarvitseekin olla entistä kiinnostavampi, jotta sitä mennään katsomaan. Stand upin suosio on viime vuosina ollut kovassa nousussa ja se näkyi myös haastatteluissani. Elokuvien ja populaarimusiikin konserttien ohella sinfoniakonserttien kilpailijaksi nousi kuitenkin perinteinen teatteri.

N1983: *Elokuviissa ja stand upissa ja joitain kertoja teatterissa. Lasten teatteriesitykset on nyttien aikalailla tapetilla, kun on pieniä kattoja, niin niitä mä oon kyllä käyny kattomassa.*

N1992: *Varmaan joo leffateatterit ja muutkin teatterit, sellaset joihin on helppo mennä.*

N1992: *Mulla ehkä teatteri useammin, kuin leffa teatteri mutta ei sekään oo usein... joitain kertoja vuodessa.*

N1989: *Joo, elokuvissa vähemmän just hintojen takia, että pitää kyllä olla hyvä leffa että menee kattomaan. Mutta tulee varmaan ehkä joka kolmas kuukausi käytyä leffassa, jos silloinkaan. Riippuu tosiaan leffasta. Stand uppeja on tullut käytyä katsomassa pari kolme vuoteen. Ja teatterissa oon käynyt täällä pari kertaa, mutta tosiaan vähemmän. Onneks sinnekin saa tosiaan niitä opiskelijalippuja.*

Yhteisöllisyys:

Haastateltavat pitivät sosiaalista aspektia tärkeänä kulttuurin kokemisessa. Vain kaksi henkilöä kertoi käyvänsä konserteissa myös yksin. Ystävien kanssa konserttikokemusta pidettiin parempana ja jaettuna kokemuksena. Elokuvanäytökseen oltiin valmiimpia menemään yksin.

N1992: *Mä oon tasan kerran ollu yksin ja sekin oli sellanen tilanne, että oli yksi lempibändejä eikä kukaan suostunut lähtemään ja sitten olin sillee, että no voin mä tähän mennä. Mut sillee esim. teatteriin mä en menis yksin, että pitää olla se kaveri siinä.*

N1991: *Jos on seuraava mukana, niin se vähän tuplaantuu se hyöty siinä, että voi jakaa niitä kokemuksia jälkeenpäin. Eli jatkaa siitä mihin se konsertti tai teatteriesitys jää, niin sitten keskustella siitä vielä. Mutta mieluummin kyllä jonkun kanssa aina.*

M1983: *Eipähän sitä yksin kehtaa mihinkään lähteä. Ennemmin on kotona sitten.*

M1990: *Mä käyn tosi paljon keikoilla yksin. Monesti menee ihan kuuntelemaan sitä, vaikka ois viikonloppu ilta ja näin niin ei siellä oo pakko kuitenkaan sitte vetää perseitä olalle, että voi ihan nauttia limpparin voimin siitä musiikista.*

Yhteisöllisyyden näkökulmaan liittyen halusin kysyä myös yhteenkuuluvuuden tuntemisen merkitystä osana konsertin kokemista. Samaistumista muuhun yleisöön ei pidetty yksittäisessä konsertissa kynnyksikysymyksenä, mutta sen vaikutus haluan käydä samanlaisissa tapahtumissa toistuvasti oli vastaajien mukaan merkittävä. Vastauksista näkyi myös halu olla tapahtumissa oma itsensä ja saada osoittaa tunteensa haluamallaan tavalla, kuitenkin eri tapahtumille tyypillisten käyttäytymiskoodien mukaisesti.

N1988: *No jos siellä tulee tosi vahvasti sellanen ulkopuolisuuden tunne, niin kyllä se ehkä vähän syö sitä kokemusta. Esimerkiksi jos ois vaikka tosi erilailla pukeutunut kun ne muut, tai jotenkin tuntis että nää kaikki muut on jotenkin yhtä.*

N1983: *Jos sinne tuntee kuuluvansa, niin on sinne sitten jatkumon kannalta kivempi... voi toistekin mennä, jos se oli miellyttävä kokemus. Mut sit on tällasia rajoja rikkovia, että kun ei oo aiemmin käyty, niin voi ihan mielenkiinnosta mennä kattomaan minkälaista on. Vaikkei niin kuuluiskaan siihen porukkaan.*

N1992: *Mutta sitten joku teatteri, kun siellä vaan istutaan ja katotaan eteen, niin ei se sillei... se yleisö osallistuu siihen esitykseen ihan eri tavalla kuin vaikka keikalla.*

N1992: *Nii tai sitten päinvastoin... muakin ärsyttää jos on joku teatteriesitys ja sitten pitäis olla hiljainen hetki ja joku alkaa rapistelemaan karkkipussia siinä niin tai ei ymmärrä sitä koodia, niin sekin päinvastoin ärsyttää.*

M1990: *Se vähän vaihtelee. Välillä saattaa esim. Joku enemmän punkin tyylinen musiikki jossa on kaikki moshpitit ja kaikki menossa, niin ei osaa ite heittäytyä ihan niin paljoo siihen musiikkiin. Niin kokee, että eikös tässä nyt voitais olla rokkipoliiseina kaikki, mutta toisaalta on hauska mennä välillä pois omalta mukavuusalueelta keikoillakin. En mä sano että mua häiritsee kuitenkaan vaikka ois ihan erilaisia muut ihmiset siellä.*

Haastattelujen lopuksi kysyin, millaisia odotuksia vastaajilla oli illan konserttia kohtaan. Vastaukset olivat hyvin positiivisia. Haastateltavat odottivat mielenkiintoista, uutta ja positiivisesti yllättävää kokemusta. Yksi haastateltavista muun muassa kuvasi odotuksiaan seuraavin sanoin:

N1992: *Mä en ole menossa avoimin mielin, mutta ehkä sen takia mä toivoisin, että mulle laitettais luu kurkkuun siellä, koska mun ennakkoluulot johtuu vaan siitä, että mä en oo koskaan nähnyt minkälaista se on. Katotaan muuttuuko mieli.*

5 KONSERTTIKOKEMUS

Ennen konserttikäyntejä järjestettyjen haastattelujen lisäksi halusin tutkia henkilöiden konserttikokemuksia ja mahdollisia ennakkokäsitysten muutoksia.

5.1 Kyselyn toteutus

Yhtenä vaihtoehtona oli hankkia tietoa kokemuksista konsertin jälkeisinä lyhyinä haastatteluina, mutta päädyin kuitenkin tekemään kyselyn sähköisessä muodossa. Sähköistä kyselyä puolsivat muun muassa se, että sopivan rauhallisen tilan löytäminen lyhyeen haastatteluun oli haastavaa ja lyhytkin haastattelu olisi vienyt tutkimukseen osallistuneiden aikaa entisestään. Halusin myös antaa aikaa pohtia konserttikäyntiä, koska se oli suurimmalle osalle uusi kokemus.

Toteutin kyselyn internet -pohjaisen Survey Monkey -palvelun avulla. Lähetin kaikille osallistuneille kyselyyn johtavan linkin sähköpostin tai Facebookin viestipalvelun välityksellä, riippuen siitä kumpaa kanavaa käyttäen olimme sopineet haastatteluun osallistumisesta. Kaikki haastatteluihin osallistuneet vastasivat myös sähköiseen kyselyyn. Kysely koostui kahdeksasta väittämästä sekä yhdestä avoimesta kysymyksestä. Vastausvaihtoehdot ovat rakennettu viisiportaisen Likertin asteikon mukaisesti. Vastauksissa ei ole eritelty miehiä ja naisia.

5.2 Vastaukset ja analyysi

Tässä osiossa esittelen toteuttamani kyselyn väittämät ja niihin saadut vastaukset. Erittelen vastausten lukumäärät väittämäkohtaisesti ja ilmoitan jokaisen väittämän vastausten keskiarvon.

Käyttämäni asteikon vastausvaihtoehdot väittämissä 1-8 olivat seuraavat:

- 1= Täysin eri mieltä
- 2= Jokseenkin eri mieltä
- 3= En osaa sanoa
- 4= Jokseenkin samaa mieltä
- 5= Täysin samaa mieltä

1. Viihdyin konsertissa.

Kaksi henkilöä (22% vastaajista) oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Yksi vastaaja ei osannut sanoa kantaansa. Yli puolet tutkimukseen osallistuneista (56%) kuitenkin vastasi olevansa täysin samaa mieltä. Vastausten keskiarvo tässä väittämässä oli 4. Vaikka tämä väittämä jakoikin mielipiteitä, voi vastauksista päätellä, että konserteissa viihdyttiin. Tarkempaa analyysiä haittaa kuitenkin se, että vastauksia ei ole eritelty konserttikohtaisesti. Joten ei voida päätellä vaikuttiko ensimmäisen konsertin perinteisemmästä linjasta poikkeava sisältö positiivisesti konsertissa viihtymiseen.

2. Konsertin yleisörakenne vastasi ennakkokäsitystäni.

Kukaan vastaajista ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa. Yksi henkilö (11%) oli jokseenkin eri mieltä. En osaa sanoa –vaihtoehto ei saanut yhtään ääntä. Seitsemän vastaajaa (78%) ilmoitti olevansa jokseenkin samaa mieltä ja yksi täysin samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 3,89. Vastaukset eivät jakautuneet yhtä paljon, kuin ensimmäisessä väittämässä. Yleisörakenne vastasi suurelta osin haastatteluissa esille tulleita ennakkokäsityksiä.

3. Tunsin kuuluvani joukkoon.

Kukaan ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa. Kaksi vastaajista (22%) oli jokseenkin eri mieltä. En osaa sanoa –vaihtoehto ei saanut tässä väittämässä yhtään vastausta. Kuusi vastaajista (67%) ilmoitti olevansa jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa ja yksi henkilö täysin samaa mieltä. Vastausten keskiarvoksi tuli 3,67.

Vaikka kaksi henkilöä ei täysin tuntenut kuuluvansa joukkoon, vastaukset olivat yllättävän positiivisia, kun ottaa huomioon, että konsertin yleisörakenteen osalta ennakkokäsitykset todentuivat suurelta osin.

4. Pidän musiikista.

Täysin eri mieltä –vaihtoehto ei saanut yhtään vastausta. Jokseenkin eri mieltä ja en osaa sanoa –vaihtoehdot saivat yhden vastauksen. Neljä henkilöä (44%) vastasivat olevansa jokseenkin samaa mieltä ja kolme (33%) olevansa täysin samaa mieltä. Vastausten keskiarvoksi muodostui 4.

Vastausten perusteella, selvästi suurin osa osallistujista piti ainakin osittain konserteissa esitetystä musiikista.

5. Konsertti ei ollut tilaisuutena liian kaavamainen.

Yksi vastaajista (11%) oli täysin eri mieltä väitteen kanssa. Kolme henkilöä (33%) oli jokseenkin eri mieltä. Kaksi vastaajista (22%) ei osannut sanoa kantaansa. Kaksi vastaajaa (22%) oli jokseenkin samaa mieltä ja yksi täysin samaa mieltä. Väittämän vastausten keskiarvoksi tuli 2,89.

Vastaukset jakoutuivat selvästi ja jokainen vaihtoehto sai ääniä.

Keskiarvon perusteella konsertit olivat vastaajien mielestä hieman liian kaavamaisia. Myös tässä väittämässä konserttien keskinäiset erot voivat selittää vastausten jakautumista.

6. Konsertti oli ahdistava tilaisuus.

Kuusi vastaajaa (67%) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Kaksi vastaajaa (22%) oli jokseenkin eri mieltä. Yksi henkilö oli jokseenkin samaa mieltä. En osaa sanoa ja täysin samaa mieltä eivät saaneet yhtään vastausta. Yhtä vastaajaa (11%) lukuun ottamatta, konsertteja ei pidetty ahdistavina tilaisuuksina. Vastauksen keskiarvo tässä väittämässä oli 1,56.

7. Konsertin pituus (ajallisesti) oli sopiva.

Vastaajista yksi (11%) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Kolme henkilöä (33%) sanoi olevansa jokseenkin eri mieltä. Yksi vastaaja ei osannut sanoa oliko hänen mielestään konsertin pituus ajallisesti sopiva. Kolme vastaajista (33%) oli jokseenkin samaa mieltä ja yksi täysin samaa mieltä.

Konserttien kaavamaisuuden ohella tämä väittämä jakoi mielipiteitä.

Vastauksen keskiarvoksi muodostui 3.

8. Tulen toistekin.

Kaksi henkilöä (22%) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Yksi henkilö (11%) oli jokseenkin eri mieltä ja yksi ei osannut sanoa. Neljä henkilöä (44%) oli jokseenkin samaa mieltä ja yksi täysin samaa mieltä.

Tämänkin väittämän tuloksissa on nähtävissä selvää jakautumista. Keskiarvoksi muodostui 3,11. Kuitenkin yhteensä viisi yhdeksästä vastaajasta, ilmoitti tulevansa mahdollisesti konserttiin myös uudestaan.

Kyselyni viimeisenä kohtana oli avoin kysymys. Kysymykseen vastasi viisi henkilöä yhdeksästä.

9. Mikä yllätti, tai oli toisin kuin odotit?

5 vastausta:

Konsertti vastasi pääpiirteittäin ennakko-odotuksiani. Kun oli mahdollista lukea tietoa esiintyjistä ja teoksista, oli kokemus täydempi. Olisin ehkä odottanut vielä "pönöttävämpää" tunnelmaa, mutta se oli yllättävän rento. Muutoin konsertti oli aika kaavamainen klassisen musiikin konsertti.

Musiikki yllätti sisällöltään positiivisesti, sekä taitavat soittajat. Odotin, että konsertti olisi loppunut ajallaan, nyt meni meinaan yliajalle. Mutta maksava asiakas saa rahalleen täysin vastinetta, kun tuli ekstra soittoja.

Tilaisuus ei ollut niin juhlallinen kuin mitä oletin.

Ks. edellinen kohta.

Yllätyin, että konsertin viimeinen osa oli sovitettu pelkästään orkesterille, lyömäsoittimet siirtyivät pois lavalta toisen osan jälkeen juuri kun meno oli parhaimmillaan.

Kyselyn onnistumisen kannalta oli positiivista, että kaikki osallistuneet henkilöt vastasivat kaikkiin väittämiin. Viimeisenä ollut avoin kysymys sai vain viisi vastausta. Pohdin ennen kyselyä laatiessani sijoittavani siihen useamman avoimen kysymyksen, mutta tämän kokemuksen perusteella väittämien käyttäminen oli toimivampi ratkaisu. Avointen kysymysten käyttäminen oli toki tuonut paremmin vastaajien oman äänen kuuluviin, edellyttäen tietysti perusteellisia vastauksia. Kyselyni heikkoutena voidaan pitää sen suppeutta, mutta sain sen avulla kuitenkin hankittua tarpeellista tietoa haastattelujeni tueksi.

6 PÄÄTELMÄT JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Tässä luvussa esitän tutkimukseni perusteella tekemiäni havaintoja ja päätelmiä. Halusin lisätä Jyväskylän Sinfonian tutkimuksesta saamaa hyötyä ja järjestin orkesterin hallinnon henkilökunnalle palaverin, jossa esittelin tutkimukseni tulokset. Palaveriin osallistuivat Jyväskylän Sinfonialta intendentti, viestintä- ja markkinoin-

tipäällikkö, nuotistonhoitaja-tuottaja sekä tuotantokoordinaattori. Toimitin osallistujille ennakkomateriaalina tiivistetyn analyysiin haastatteluista sekä sähköisen kyselyn tulokset. Lisäksi esitin muutamia tulevaisuusajattelua aktivoivia kysymyksiä. Tavoitteena oli herättää keskustelua Jyväskylän Sinfonian ja taidemusiikin tulevaisuudesta.

6.1 Havainnot ja päätelmät

Tutkimuksessani kävi ilmi, että konserttikäyttäytymiseen ja etenkin niissä käyvään yleisöön liittyy vahvoja ennakkokäsityksiä. Konsertin jälkeisten kyselyjen perusteella ennakkokäsitykset myös näyttävät todentuvan suurelta osin. Vaikka korkeakulttuurin leima onkin taidemusiikin yllä, nuoret aikuiset suhtautuvat siihen taiteenmuotona yllättävän avoimesti ja ovat valmiita antamaan sille mahdollisuuden yllättää positiivisesti. Etenkin elokuvamusiikin esittämiseen, viihdekonsertteihin sekä poikkitaiteellisiin konsertteihin suhtauduttiin hyvin positiivisesti. Vertailin tyypittelyn näkökulmasta omaan tutkimukseeni osallistuneita kävijöitä Anne Someron (2012) Oulussa haastattelemiin ei-kävijöihin. Tutkimukseeni osallistuneet voi luokitella kahteen ryhmään:

- 1) Totaalisiin ei-kävijöihin, joilla ei ole aiempaa kokemusta taidemusiikin konserteista, eivätkä käy niissä.
- 2) Satunnaisiin kävijöihin, jotka ovat joskus käyneet taidemusiikin konsertissa, esimerkiksi muualla kuin Jyväskylässä. (Somero 2012, 21-22.)

Osaltaan myös taidemusiikin saavuttama korkeakulttuurin status toimii myös rasitteena konsertille luoduissa ennako-odotuksissa. Samoin kuin Bonita Kolbin tutkimuksessa, haastateltavat odottivat juhlallista ja arjesta poikkeavaa kokemusta (Kolb 2000). Vertasin konsertin jälkeisten kyselyjeni tuloksia Mielosen (2003) saamiin vastauksiin ja jyväskyläläisten nuorten aikuisten konserttikokemus, etenkin konsertissa viihtymisen osalta oli hieman positiivisempi. Konsertteja kuitenkin pidettiin myös Jyväskylässä hieman liian kaavamaisina. Selvänä yhtäläisyytenä oli nähtävissä, että vastaajien mielestä eri kulttuuritapahtumat sisältävät tilaisuuden luonteen mukaisia toisistaan poikkeavia käyttäytymiskoodeja. Useimmat vastaajat olivat kuitenkin valmiita sopeutumaan näihin koodeihin. (Mielonen 2003, 61-62.)

Perustiedot taidemusiikista ovat nuorilla aikuisilla Suomessa hyvät, muun muassa orkesterien tekemän yleisötyön ja musiikkikasvatuksen ansiosta (Timonen 2013, 21-22). Kuitenkin arjessa kontaktit taidemusiikkiin jäävät usein vähäisiksi. Nykypäivän kodeissa yhä harvemmin altistutaan taidemusiikin vaikutteille tai orkesterisoitinten tuottamille sävelille. Sen paikan ovat ottaneet pitkälti populäärimusiikki ja sähköiset soittimet.

Kuten aiemmissa nuoria aikuisia käsittelevissä ei-kävijätutkimuksissa on käynyt ilmi, kulttuurin sosiaalinen kokeminen on noussut entistä tärkeämmäksi (Mielonen 2003, 21.) Sinfoniakonsertteja pidetään juhlallisina tilaisuuksina ja niiden oletetaan vaativan sen mukaista käyttäytymiskoodia. Oman tutkimukseni perusteella, nuorille aikuisille nousi tärkeäksi kokea kulttuuri ystävien kanssa vapautuneesti ja jakaa kokemuksia tapahtumien jälkeen sekä niiden aikana. Myös itse kokemusta ja sen herättämiä tunteita pidettiin tärkeänä. Pahimmassa tapauksessa konserttikokemus jäisi laimeaksi eikä herättäisi mitään tunteita.

Jyväskylä Sinfonian henkilökunnan kanssa pitämässäni palaverissa nousi esille myös näkökulma, että monella nykyisellä Sinfonian kausikortin omaavalla henkilöllä konsertit ovat juuri paikka tavata ystäviä. Näin ollen esitettävä sisältö ei välttämättä nouse konserttiin lähtemisessä suurimmaksi kynnykseksi, vaikka se ei aina täysin miellyttäisikään. Tämä onkin yksi merkittävä ero suhteessa ei-kävijöihin ja satunnaisiin kävijöihin, joille konserttikohtainen sisältö ja yksittäinen artisti ovat usein suurin konserttiin saapumisen motiivi.

Kun tarkastelee taidemusiikin nykyistä asemaa ja vertaa sitä historiaan, huomaa, että tilanne ei ole täysin uudenlainen. Taistelu kuulijoista ei ole pelkästään 2000-luvun ilmiö, mutta populäärimusiikin voittokulun vaikutusta uusien kuulijasukupolvien kasvatuksessa ei käy kiistäminen. Jyväskylä Sinfonian konserteissa salin täyttöaste on ollut viime vuosina erityisen hyvä. Monen konsertin kohdalla onkin ollut dilemma, että ne on myyty loppuun jo kauan ennen konserttipäiviä. Vaikka sinfoniakonserttien yleisön ikääntymisestä on valtakunnan tasolla keskusteltu jo pitkään, Jyväskylässä asiaa ei nähty aivan yhtä huolestuttavana. Palaverissamme hallintohenkilökunnan kanssa nähtiinkin esimerkiksi paljon puhuttu ns. suur-

ten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen jopa mahdollisuutena ja uusina potentiaalisina kävijöinä, koska eläkkeelle jäädessään ihmisille jää enemmän vapaa-aikaa.

Orkesterien toiminnan muuttuessa yritysmäisempään suuntaan myös niiden markkinointi on tullut uuden haasteen eteen. Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana tapahtuneen median muutoksen takia ajan hermolla pysyminen ei ole kenellekään itsestäänselvyys. Omassa tutkimuksessani kävi ilmi, että esimerkiksi Internet sivujen helppokäyttöisyyttä ja visuaalisuutta pidettiin tärkeänä.

Vaikka esimerkiksi yhteisöpalvelu Facebookilla on Suomessa Harri Pöngän ja Ylen tekemän tutkimuksen mukaan arviolta noin kaksi miljoonaa käyttäjää (2013), ei Facebook -mainonnan näkyvyys ole selviö. Sosiaalisesta mediasta tekee kenttänä haastavan myös se, että palveluiden suosio vaihtelee jatkuvasti. Osa uusista palveluista jää elämään ja kukoistamaan toisten hiipuesssa. Sosiaalisen median palvelut perustuvat käyttäjien aktiiviseen toimintaan, muun muassa heitä kiinnostavien toimijoiden ja uutisten seuraamiseen sekä jakamiseen. Tämän takia onkin tärkeää tiedostaa millaisen kuvan toimijana luo julkaisuillaan itsestään sosiaalisessa mediassa. Huonoimmassa tapauksessa toimija voi passiivoitua ja jäädä vain seuraajan rooliin. (Drake & Gumse & Koivusalo 2013, 11-13.)

Viimeaikoina on ollut nähtävissä, että esimerkiksi blogien ja Instagram – kuvapalvelun avulla muun muassa suuret kansainväliset tähtiartistit ovat tulleet lähemmäs faneja ja kulttuurin kuluttajia. Myyttisistä ja palvotuista taiteen neroista on tehty inhimillisiä hahmoja joihin voidaan samaistua. Säveltäjä Aaron Gervails käsitteli blogissaan taidemusiikin konserttien parantamista ja muokkaamista modernimmaksi. Olen hänen kanssaan samaa mieltä, että sinfoniakonserttia tai orkesteri-instituutiota ei pidä tieteen tahtoen muokata populäärikulttuurista tuttuun muotoon vain trendikkyuden hakemisen takia. Gervailsin mielestä taidemusiikin vahvin kilpailuvaltti voisikin nykypäivänä löytyä sen uniikista luonteesta ja erityispiirteistä. (Gervails 2014.) Aihe herätti keskustelua myös palaverissamme Jyväskylän Sinfonian henkilökunnan kanssa. Yhtenä näkökulmana tuotiin esille, että perinteikkäillä piirteillä ja tietynlaisen mystisyyden verhon ylläpitämisellä taidemusiikin ja sen tekijöiden yllä, luodaan koko instituutiolle se juhlallinen ja arjesta poikkeava imago, jota moni asiakas / kuulija etsii.

Taidemusiikin historia on pitkä ja mahdollisia ohjelmistoon valittavia teoksia on uskomattoman paljon. Sen lisäksi taidemusiikkia sävelletään koko ajan lisää. Tämän takia ohjelmiston suunnittelu on haastavaa. Klassikkoteoksia ei voi unohtaa ohjelmistosta, mutta toisaalta on löydettävää tilaa myös uudelle musiikille ja kantaesityksille. Nykyään myös viihdekonsertit ovat nousseet orkesterien ohjelmistoon. Uskonkin, että ohjelmiston monipuolistuminen muokkaa väistämättä myös yleisöpohjaa.

6.2 Toimenpide-ehdotukset

Nuorien aikuisten houkuttelemiseksi konserttisaleihin ei ole olemassa yhtä ainoaa toimivaa ratkaisumallia. Kaiken ytimenä ja suurimpana houkuttimena käyntiin kulttuuritapahtumissa, esimerkiksi juuri konserteissa on esitettävä sisältö. Tämän takia nuorelle kevyenmusiikin kuuntelijalle sinfoniaorkesterin kausilipun myyminen on vähintäänkin haastava tehtävä. Mielestäni kannattava kokeilu voisi olla yksittäisten viihdekonserttien mainonnan muovaaminen niiden kohderyhmälle sopivammaksi. Tarkoitin tällä, niin julisteiden ja mainosten visuaalista ilmettä ja poikkeavuutta orkesterin tavanomaisesta markkinoinnista, kuin uusien markkinoitintkanavien hyödyntämistä. Esimerkiksi Heini Mielosen (2003) tutkimuksessa nuoret aikuiset kokivat, että sinfoniakonserttien mainonta ei ollut heidän ikäryhmälleen suunnattua (Mielonen 2003, 77). Samankaltaisia vastauksia sain myös omassa tutkimuksessani. Jyväskylä Sinfonia on viimeisen kahden vuoden aikana aktivoitunut etenkin yhteisöpalvelu Facebookin käytössä ja orkesterin soittajista on myös julkaistu orkesterin Facebook -sivuilla henkilökuvia. Mielestäni tätä kehitystä tulisi jatkaa ja laajentua mahdollisuuksien mukaan myös muihin sosiaalisen median palveluihin, esimerkiksi suosittuun Instagram:iin. Esimerkkiä uusien mediakanavien käytöstä voi löytää esimerkiksi Turun filharmoniselta orkesterilta, joka suosittuun Twitter –kokeilunsa lisäksi on mahdollistanut konserttiensa seuraamisen omien verkkosivujensa kautta suorina lähetyksinä ja HD- kuvanlaadulla (Turku Filharmonia 2014).

Näkisin elokuvamusiikin ja poikkitaiteellisten tuotantojen ohella kamarimusiikkikonserteissa ja big band –kokoonpanoilla esitettävässä musiikissa mahdollisuuden herättää varsinkin korkeakouluopiskelijoiden kiinnostusta. Nuoret hakevat elämyksiä ja irtautumista arjesta. Sinfoniaorkesterit edustavat yhteiskunnas-

samme juuri tätä vaihtoehtoa. Sinfoniaorkesteri edustaa vielä korkeakulttuurista ja konsertteihin yhdistetään mielikuvia tietynlaisesta glamourista. Tämä on ehdottomasti hyödyntämisen arvoinen asetelma. Yksi esimerkki elämyksestä ja glamourista voisi olla esimerkiksi 1920-luvun tyyliin järjestetyt tanssiaiset, jossa sinfoniaorkesterin muusikoista koostuva big band soittaisi aikakaudelle tyypillistä musiikkia.

Tärkeä, hieman yleisökasvatusta sivuava näkökulma mielestäni on kehittää entisestään yhteistyötä Keski-Suomessa toimivien korkeakoulujen ja Jyväskylän yliopiston kanssa. Jyväskylän yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa opiskelee yhteensä noin 23 000 opiskelijaa (Jykes 2014). Kyseessä on siis suuri joukko tulevaisuuden potentiaalisia kävijöitä ja tärkeä kontaktipinta, jossa luoda positiivisia mielikuvia ja muokata ennakkokäsityksiä Jyväskylä Sinfoniasta. Yliopistoyhteistyötä voisi myös tarkastella pienemmällä mittakaavalla, esimerkiksi yksittäisten tiedekuntien tai opiskelijoiden ainejärjestöjen tasolla.

Keskustelussani Jyväskylä Sinfonian henkilökunnan kanssa tutkimustuloksistani, koimme yhdeksi ongelmatekijäksi sen, että Jyväskylässä sinfoniakonsertit ja erityisesti viihdekonsertit myydään monesti loppuun hyvin aikaisin. Tämä tuottaa ongelmia varsinkin nuoremmille potentiaalisille kävijöille, jotka tekevät päätöksen lipun hankkimisesta spontaanimminkin ja lähempänä konserttipäivää. Yksi vaihtoehto tilanteen parantamiseen olisi tietysti suurempi oma konserttisali, mutta sen osalta tuskin muutosta on odotettavissa ainakaan lähitulevaisuudessa. Toinen mahdollisuus, varsinkin hyvin myyvien tilaisuuksien osalta olisivat uusintakonsertit, mikäli salin käyttö kaupunginteatterin kanssa onnistuisi ilman päällekkäisyyksiä.

Lopulta, pohtiessa näkyvyyden parantamista ja massasta erottumista, tulee vastaan aina tämän hetkinen median kiinnostus sensaatioihin, vastakkainasetteluun ja rajojen rikkomiseen. Median kautta sisäistetyt mallit vaikuttavat medianlukutaitoomme ja nostavat myös mainonnan rimaa entistä korkeammalle. Kuinka pitkälle ollaan valmiita menemään tullakseen huomatuiksi?

LÄHTEET

- Drake, Merja & Gumse, Taru-Lotta & Koivusalo, Raisa 2013. Muuttoliikkeitä ja kaverisuhteita. Nuoret aikuiset sosiaalisessa mediassa. Helsinki: Haaga-Helia
- Gervails, Aaron 2014. Classical concerts are great. Stop apologizing for them. Viitattu: 27.10.2014. http://aarongervais.com/blog/classical-concerts-great-stop-apologizing/#.VE6Lg4t_N5J.facebook
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Isopuro, Jukka & Paananen, Riitta-Liisa (toim.) 1989. Sävelten Maailma I. Helsinki: WSOY.
- Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykes Oy, 2014. Osaavaa työvoimaa. Viitattu: 15.11.2014. <http://www.jykes.fi/fi/jyvaeskylaen-seutu/osaavaa-tyovoimaa>
- Jyväskylä Sinfonia 2014. Orkesteri. Viitattu: 15.11.2014. <http://www.jyvaskylasinfonia.fi/orkesteri>
- Karhio, Päivi 2003. Kuinka lähestyä käymättömiä? Ei-kävijyyden esitarkastelua asiantuntijahaastattelujen valossa. Viitattu: 27.10.2014. http://www.kansallisgalleria.fi/wp-content/uploads/2014/04/15781_raportti1.pdf
- Kolb, Bonita 2000. You call this fun? Reactions of young first-time attendees to a classical concert. MEIEA Journal Vol 1 No 1, 13-28.
- Korhonen, Pirkko 2005. Jyväskylä Sinfonia. Torvisoittokunnasta kaupunginorkesteriksi. Jyväskylä: Gummerus.
- Kruckenbergs, Sven & Reuterstrand, Siri (toim.) 1996. Sinfoniaorkesteri ja sen soittimet. Porvoo: WSOY.

Lindholm, Arto 2011. Ei-kävijyystutkimukset. Teoksessa Lindholm, Arto & Simovaara Jyrki & Cantell Timo & Mielonen Helena 2011. Yleisötutkimus kulttuurialan opin- näytetyönä. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 49-60.

Nuorvala, Juhani 2002. 1900-luvun musiikki. Helsinki: Sibelius-akatemia avoin yliopisto. Viitattu: 27.10.2014. <http://www2.siba.fi/historia/1900/>

Metsämuuronen, Jari (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja.
Helsinki: International Methelp.

Metsäpelto, Heli 2010. Kulttuuritilaisuuksien ei-kävijät. Tarkastelussa nuorten aikuisten teatteripalveluiden käyttämättömyys. Helsinki: Sibelius akatemia.

Mielonen, Heini 2003. Attracting new audiences. Attitudes and experiences in attending classical music concert of students in their twenties. Helsinki: Sibelius Akatemia.

Pönkä, Harri & Yle 2013. Suomalaiset Facebookissa arvioituna vuonna 2012 yhteisöpalvelujen käytön ja väestömäärän mukaan. Viitattu: 27.10.2014. <https://docs.google.com/spreadsheets/ccc?key=0Am7vs0Ooc71mdFZSUUdEMVVNMWJIQ1Jsa2c1TDIJQnc#gid=2>

Salomaa, Riku 2009. Konserttiyleisöä kalastelemassa – Jyväskyläläisen konserttiyleisön kartoitus sekä katsaus yleisötyöhön ja markkinointiin taidemusiikin alalla. Jyväskylän yliopisto: Musiikin laitos.

Somero, Anne 2012. Sali täyteen! Kvalitatiivinen tutkimus Oulun Sinfonian konserttien ei-kävijöistä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Tilastokeskus 2012. Kuntien avainluvut: Jyväskylä. Viitattu: 15.11.2014. <http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/179.html>

Timonen, Hanna 2013. Mikä motivoi yleisötyöhön? Jyväskylä Sinfonian yleisötyötoiminta 1990-luvulta nykypäivään. Jyväskylän yliopisto: Musiikin laitos.

Turku Filharmonia 2014. TFO Live. Viitattu: 26.11.2014. <http://www.tfo.fi/fi/live>

LIITTEET

LIITE 1 HAASTATELTUJEN TAUSTATIEDOT

HENKILÖ1:

Syntymävuosi: 1992
Sukupuoli: Nainen
Siviilisääty: Naimaton
Koulutus: Ylioppilastutkinto
Ammatti: Opiskelija
Asuinpaikka (postinumero): 40100

HENKILÖ2:

Syntymävuosi: 1992
Sukupuoli: Nainen
Siviilisääty: Avoliitto
Koulutus: Ylioppilas
Ammatti: -
Asuinpaikka (postinumero): 40520

HENKILÖ3:

Syntymävuosi: 1983
Sukupuoli: Mies
Siviilisääty: Naimaton
Koulutus: Talonrakentaja
Ammatti: Myyjä
Asuinpaikka (postinumero): 40200

HENKILÖ4:

Syntymävuosi: 1983
Sukupuoli: Nainen
Siviilisääty: Naimaton
Koulutus: Ylioppilas
Ammatti: Talousassistentti
Asuinpaikka (postinumero): 41160

HENKILÖ5:

Syntymävuosi: 1991
Sukupuoli: Nainen
Siviilisääty: Naimaton
Koulutus: Ammattikorkeakoulu

Ammatti: Opiskelija
Asuinpaikka (postinumero): 40200

HENKILÖ6:

Syntymävuosi: 1988
Sukupuoli: Nainen
Siviilisäätty: Naimaton
Koulutus: Filosofian maisteri/yliopisto
Ammatti: Toimittaja
Asuinpaikka (postinumero): 40100

HENKILÖ7:

Syntymävuosi: 1990
Sukupuoli: Mies
Siviilisäätty: Naimaton
Koulutus: Filosofian maisteri/yliopisto
Ammatti: Opiskelija
Asuinpaikka (postinumero): 40700

HENKILÖ8:

Syntymävuosi: 1989
Sukupuoli: Nainen
Siviilisäätty: Avoliitossa
Koulutus: Ammattikorkeakoulu
Ammatti: Opiskelija
Asuinpaikka (postinumero): 40520

HENKILÖ9:

Syntymävuosi: 1989
Sukupuoli: Nainen
Siviilisäätty: Naimisissa
Koulutus: Opiskelija/yliopisto
Ammatti: Opiskelija, määräaikainen työsuhde
Asuinpaikka (postinumero): 40700
